

DE EERSTE WOESTIJNGRASMUS VOOR NEDERLAND

Ferdy Hieselaar

De ontmoeting

Zondag 30 oktober 1988 liep ik te vogelen in de AW-duinen bij de ingang Oase. Ik was op zoek naar een van de vier of zelfs vijf IJsvogels, die er volgens geruchten moesten zitten. In een struik langs het Sprengelkanaal ontdekte ik vrij snel één van deze "blauwe diamantjes", die zich verraadde door zijn schelle 'tzie-tzie'-roep. Tevreden met deze waarneming van één van mijn lievelingssoorten liep ik verder richting Vogeleiland.

Plotseling zag ik enkele meters voor me een klein vogeltje over het zand tussen de duindoorns hippen, dat door zijn aparte gedrag opviel. Bij nadere bestudering met behulp van de verrekijker bleek het enkele opvallende kenmerken te bezitten: het was een kleine bruingrijze grasmus met gele poten en donkergele ogen. Vanwege de gele poten dacht ik aan een vrouwtje of juveniele Brilgrasmus, maar ik kon dit niet verifiëren omdat ik geen veldgids bij me had. Gelukkig kwamen van de andere kant net drie vogelaars aanlopen. Ik waarschuwde hen dat er een gek vogeltje op het pad zat en liep snel om. Met behulp van hun veldgids concludeerden we dat het een Woestijngrasmus was.

Beseffend dat dit de eerste waarneming van een Woestijngrasmus in Nederland was, vroeg ik meteen wie er op het beestje wilde passen en wie andere vogelaars in de regio (en Nederland) zou waarschuwen, want ik wist dat veel vogelaars deze vogel wel zouden willen zien (hetgeen later wel bleek).

Ik rende naar het bezoekerscentrum en belde daar allerlei leden van de VWG en de DBA. Helaas was vrijwel niemand thuis vanwege het goede vogelweer. Wel bereikte ik Evert van Huijssteeden, die zo snel mogelijk zou komen. Bij het bezoekerscentrum vroeg ik de toevallig aanwezige Charles Dupon, die foto-apparatuur bij zich had, of hij mee wilde gaan om de Woestijngrasmus op de gevoelige plaat vast te leggen.

Teruggekomen bij de plaats van ontdekking liet het vogeltje zich nog even zien, maar vloog vrij snel weg naar de andere kant van het kanaal. Gelukkig vonden we hem na een half uur zoeken weer

terug op de oude plek en werden de eerste foto's gemaakt en een uitvoerige beschrijving opgesteld. De Woestijngrasmus was zeer tam en benaderde ons geregeld tot op enkele meters en vloog een keer op minder dan een meter van Evert en mij langs. Tegen zonsondergang zagen nog enkele vogelaars de vogel rondhuppen en konden hem zelfs met flitslicht fotograferen zonder dat hij zich hier iets van aantrok.

De volgende vier dagen bleef de vogel op ongeveer dezelfde plek en werd hij door naar schatting meer dan 400 mensen (waaronder 3 bussen met zuiderburen) bezocht en gefotografeerd.

Determinatie en herkomst

De meest opvallende kenmerken van de vogel waren: Kleine grasmus, ± grootte van Fitis; bruingrijs van boven en vuilwit van onder, met gering contrast tussen boven- en onderdelen; roodbruine stuit en staart met witte buitenste staartpennen; gele ogen (gele iris, goed te zien op de foto); gele snavel met donkere bovenrand (culmen, zie ook de foto); gele poten. Voor de oplettende kijkers waren verder kenmerken als de lichte oogring (zeer duidelijk op de foto), de donkere duimvleugel en de zwarte nagels weggelegd.

De Woestijngrasmus was erg tam zodat hij een dankbaar fotografisch object was. Foto: Arnoud van den Berg.

De determinatie gebeurde op grond van bovenstaande kenmerken. Op grond van het relatief donkere verenkleed (veel donkerder dan het in de meeste vogelgidsen afgebeelde kleed van de Noord-Afrikaanse ondersoort deserti) bleek dat de vogel behoorde tot de oostelijke ondersoort nana. Een verschil met de afbeeldingen in vogelboeken was het ontbreken van de wenkbrauwstreep bij deze vogel. Leeftijd en geslacht van de vogel waren niet vast te stellen.

De "nana" was afkomstig van de Centraal-Aziatische steppen ten oosten van de Kaspische Zee en is mogelijk op zijn herfsttrek naar de woestijnen van India en Pakistan door oostenwind naar ons kikkerlandje afgedwaald.

Vergelijking van deze waarneming met andere waarnemingen van Woestijngrasmussen in NW-Europa levert een aantal overeenkomsten op: bij alle waarnemingen blijkt het om exemplaren van de ondersoort nana te gaan. Bovendien werden bijna alle waarnemingen in de late herfst van half oktober tot begin november gedaan.

Buiten deze eerste waarneming voor Nederland zijn er in totaal in NW-Europa 20 waarnemingen van Woestijngrasmussen gedaan, waarvan slechts 2 voorjaarswaarnemingen. Zweden spant de kroon met 9 waarnemingen, waarvan er 5 op Öland zijn gedaan. Zowel in Finland als Groot-Brittannië werden 5 Woestijngrasmussen gezien, waarbij de 5^e Britse evenals de eerste Nederlandse waarneming uit het najaar van 1988 stamt. Tenslotte was er nog een voorjaarswaarneming van een zingend en nestbouwend mannetje in West-Duitsland.

Met dank aan Arnoud van den Berg voor de informatie over waarnemingen van Woestijngrasmussen in NW-Europa.

